

Undervisningsdifferen- tivering i folkeskolen

Resultater fra fire fokusgruppeinterview med
forældre til elever i folkeskolens 4. - 6. klasse

Undervisningsdifferen- tivering i folkeskolen

Resultater fra fire fokusgruppeinterview med
forældre til elever i folkeskolens 4. - 6. klasse

2004

**Undervisningsdifferentiering
i folkeskolen**

© 2004 Danmarks Evalueringsinstitut
Trykt hos Vester Kopi

Eftertryk med kildeangivelse er tilladt

Bemærk:
Danmarks Evalueringsinstitut sætter
komma efter Dansk Sprognævns
anbefalinger.

Bestilles hos:
Danmark.dk's netboghandel
Telefon 1881
www.danmark.dk/netboghandel

Kr. 45,- inkl moms

ISBN 87-7958-178-1

Undervisningsdifferentiering i folkeskolen

Resultater fra fire fokusgruppe-interview med forældre
til elever i folkeskolens 4. – 6. klasse

Indholdsfortegnelse

Executive Summary	5
Del I: Indledning	7
Baggrund og formål	7
Rapportens struktur	7
De centrale temaer	8
Del II: Konklusioner på interviewene	9
Indledning	9
Roskilde: Sct. Jørgens Skole	9
Brabrand: Nordgårdsskolen	12
Herning: Enghjergskolen	14
Nyborg: Borgeskovskolen	16
Del III: Næranalyse af interviewene	19
Indledning	19
Kontakt med skolen – kontaktformer og hyppighed	19
Dialog med barnet om skolen og danskundervisningen	22
Tolkning af begrebet undervisningsdifferentiering	24
Eksempler på undervisningsdifferentiering	26
Indflydelse på danskundervisningen	28
Evalueringsformer og tilbagemeldinger	30
Vurdering af skolens fysiske rammer	31
Vurdering af undervisningsmaterialerne i dansk	32
Del IV: Metode	35
Indledning	35
Kriterier for udvælgelse af respondenter	35
Skematisk præsentation af respondenter	35
Interviewsituationen	36
Kort om den kvalitative metode	37
Tolkning af data	39

Executive Summary

Denne rapport formidler resultaterne fra fire fokusgruppeinterview blandt forældre med børn i 4.-6. klasse på fire folkeskoler i Danmark.

Undersøgelsen har bl.a. kortlagt forældrenes oplevelse af undervisningspraksis samt forventninger, vurderinger og vidensniveau i relation til undervisningsdifferentieringen af danskundervisningen i deres barns klasse.

Det er en generel konklusion, at forældrenes vidensniveau om undervisningspraksis i barnets dansktimer på visse områder er begrænset. Forældrenes interesse for danskundervisningen bliver oftest vagt, hvis der er tegn på faglige eller sociale problemer.

Forældrene får typisk deres viden om danskundervisningen gennem skole-hjem-samtaler, forældremøder, nyhedsbreve fra klasselæreren, skrivelser i kontaktbogen, årsplaner og klassebesøg. Forældrene stiller sig generelt tilfredse med den information, som skolen initierer i relation til danskundervisningen. Derfor opsøger de kun sjældent information udover de nævnte kanaler. Det skal fremhæves, at mange forældre har en dialog med deres barn om oplevelserne i skolen – herunder danskundervisningen.

En betydelig del af forældrene er umiddelbart i stand til at forstå og tolke begrebet undervisningsdifferentiering. De opfatter begrebet på den måde, at læreren skal sørge for udfordringer for den enkelte elev. Og de har en klar forventning om, at undervisningen er differentieret.

Flere forældre kan pege på eksempler fra undervisningen i deres barns danskundervisning, som de ser som tegn på undervisningsdifferentiering: niveaudelte diktater, læsetid i stedet for læsemængde, niveaudelt gruppearbejde etc. En del forældre har vanskeligt ved reelt at vurdere, om danskundervisningen er differentieret, hvilket bl.a. hænger sammen med, at deres kendskab i visse tilfælde er begrænset.

Generelt ønsker forældrene ikke indflydelse på danskundervisningen, fastlæggelse af faglige målsætninger for deres børn etc. Ifølge forældrene er det strengt faglige beslutninger, som uddannede og erfarne lærere skal håndtere.

På alle de fire skoler, som indgår i undersøgelsen, er det normalt at have læse- og staveprøver mv. Ofte bliver resultaterne fra disse prøver formidlet ved skole-hjem-samtaler mv. Forældrene vurderer generelt, at lærerne bruger disse resultater til at tilrettelægge en differentieret undervisning. Forældrene finder det fornuftigt og brugbart at gennemføre disse prøver.

Forældrene har generelt vanskeligt ved at vurdere, hvorvidt skolens fysiske rammer samt undervisningsmaterialerne understøtter en undervisningsdifferentieret pædagogisk praksis. Forældrene vurderer, at IT-faciliteter og grupperum er positive og nødvendige elementer. Generelt vurderer forældrene, at standarden for de fysiske rammer er ring. En del forældre har ligeledes vanskeligt ved at vurdere, hvorvidt undervisningsmaterialerne i dansk lægger op til en differentieret undervisning. I nogle klasser har man grundbøger, hvilket opfattes meget positivt i modsætning til de klasser, hvor læreren anvender mange fotokopier.

Del I: Indledning

Baggrund og formål

Denne rapport har til formål at præsentere resultaterne fra fire fokusgruppeinterview, som analyseinstituttet Perception Research har gennemført for Danmarks Evalueringsinstitut.

Interviewene er gennemført på fire forskellige skoler i Danmark med forældre, der har børn i folkeskolens 4., 5. eller 6. klasse.

Undersøgelsen har generelt haft til formål at belyse, hvilket kendskab og hvilke vurderinger og forventninger forældre har til undervisningsdifferentiering i forbindelse med deres børns danskundervisning. Mere specifikt ser undersøgelsen bl.a. nærmere på, hvordan og i hvilken grad forældrene bliver inddraget i skolens evaluering af deres børn, hvad de opfatter som god danskundervisning, hvordan kontakten foregår mellem lærere og forældre, hvilket vidensniveau de har om undervisningsdifferentiering m.v.

Interviewene er gennemført i forbindelse med, at Danmarks Evalueringsinstitut har iværksat en større evaluering af undervisningsdifferentiering i dansk i folkeskolens 4. til 6. klasse. De fire fokusgruppeinterview som denne rapport fokuserer på, er derfor kun et delelement i den samlede undersøgelse om undervisningsdifferentiering, som Danmarks Evalueringsinstitut gennemfører.

Fokusgruppeinterviewene er afviklet i mart og april måned 2004 i Brabrand, Herning, Nyborg og Roskilde. I alt har der deltaget 36 personer i de fire interview.

Den hovedansvarlige for at gennemføre interviewene samt udarbejde denne rapport er direktør Christian Olesen fra analyseinstituttet Perception Research.

Rapportens struktur

Rapporten er struktureret i 4 dele. I Del I præsenteres rapportens mål og struktur samt temaerne i interviewene.

I Del II præsenteres undersøgelsens hovedkonklusioner. Hovedkonklusionerne formidles med udgangspunkt i hver enkelt skole. På den måde er det muligt at få et indblik i forældrenes holdninger, vurderinger og ønsker på den specifikke skole.

I Del III næranalyseres det samlede datamateriale fra de fire interview. Datamaterialet analyseres tematisk med udgangspunkt i de væsentligste relevante temaer i de fire interview. Materialet analyseres på tværs af de enkelte skoler. I Del III inddrages illustrative citatpassager fra interviewene bl.a. for at give et autentisk indtryk af, hvordan respondenterne udtrykte sig.

I Del IV bliver der redegjort for de metodiske aspekter i forbindelse med udvælgelsen af respondenterne, brugbarheden af fokusgruppemetoden, principper for tolkningen af datamaterialet m.v.

De centrale temaer

Forud for afviklingen af de fire interview blev der udarbejdet en interviewguide. Interviewguiden har dannet rammen om de fire interview og har således også fungeret som en slags huskeliste for interviewer. Men interviewer har været åben overfor alle holdninger, erfaringer og vurderinger, som respondenterne udtrykte i løbet af interviewene. Hvis respondenterne udtrykte nye eller overraskende synspunkter, er de så vidt muligt blevet diskuteret i løbet af interviewet.

Nedenstående temaer giver et indblik i, hvilke generelle temaer, interviewene fokuserede på.

Temaer i interviewet

- Interesse for og indsigt i barnets skolegang
- Kontakt med skolen og lærerne
- Undervisningsdifferentiering – fortolkning og forventning
- Vidensniveau om danskundervisningens tilrettelæggelse
- Respondenternes vurdering af lærernes kendskab til den enkelte elevs behov
- Nuværende undervisningspraksis i dansk og evalueringer
- Respondenternes vurdering af egen indsigt omkring deres barns behov/evner mv.
- Vurdering af undervisningen og undervisningsmaterialer
- Respondenternes medindflydelse på undervisningen

Del II: Konklusioner på interviewene

Indledning

I Del II formidles de væsentligste hovedkonklusioner fra hvert enkelt interview. Når hvert interview afrapporteres individuelt, så er det for at give et indblik i, hvordan forældrene på de specifikke skoler forholder sig til undersøgelsens problemfelt.

Konklusionerne fra de enkelte interview formidles så præcist som muligt med fokus på at give svar på undersøgelsens primære spørgsmål. I Del III bliver der gået mere i dybden med forældrenes holdninger, ønsker, vurderinger og argumenter.

Roskilde: Sct. Jørgens Skole

Kontakt med skolen – kontaktformer og hyppighed

Deltagerne i interviewet på Sct. Jørgens Skole i Roskilde giver umiddelbart udtryk for, at de generelt føler sig rimeligt velorienterede om deres børns skolegang. Men når respondenterne bliver bedt om at udtrykke mere specifik viden om deres barns danskundervisning, så har flere af deltagerne en relativt begrænset viden. Og ofte er det et bevidst valg, fordi lærerne er meget åbne for dialog og bruger også en del ressourcer på at informere gennem en række forskellige kanaler.

Forældrenes viden om, hvad der generelt foregår på skolen, får de bl.a. gennem skolens nyhedsbrev – Kontakt – der indeholder information om overordnede tiltag på skolen. Flere af forældrene giver udtryk for, at de læser Kontakt af interesse og pligt, når det udkommer.

Flere af forældrene modtager også regelmæssige nyhedsbreve fra klasselæreren, hvor de bl.a. kan læse om, hvilke temaer undervisningen vil indeholde i den kommende periode – herunder i danskfaget. Nogle forældre fortæller, at nyhedsbrevene udkom hyppigere i barnets første skoleår. Forældrene læser generelt nyhedsbrevene med interesse og føler sig tilfredsstillende informeret og opsøger derfor ikke yderligere information.

Forældrene fortæller, at de typisk deltager i to årlige skole-hjem-samtaler og et forældremøde. Ved skole-hjem-samtalen bliver de informeret om status for deres eget barn: standpunkt, stærke og svage sider etc. På forældremødet fremlægger læreren de overordnede linier for klassens faglige og sociale udvikling. Og dansk læreren fortæller om de faglige og didaktiske overvejelser i dansk.

Enkelte af forældrene har været på besøg i klassen, når der er blevet undervist. Det er typisk foregået, fordi man ønskede et førstehåndsindtryk af undervisningen i forskellige fag. Ifølge respondenterne er besøg i klassen en meget velegnet metode til at vurdere undervisningens tilrettelæggelse og social relationer i klassen.

Der er kun en enkelt respondent, som nævner, at vedkommende har fået information om danskundervisningen gennem barnets logbog. Vedkommende var ikke rigtig i stand til at vurdere værdien heraf. Porteføljer bliver ikke nævnt, ligesom standpunktsmeddelelser heller ikke indgår i forældrenes vidensniveau i forbindelse med deres barns danskundervisning.

Forældrene oplever generelt, at de får den information, de selv vurderer, de har behov for gennem de nævnte kanaler.

Dialog med barnet om skolen og danskundervisningen

Flere af forældrene taler efter eget udsagn en del med deres barn om, hvordan det går i skolen, herunder, hvordan danskundervisningen foregår. Men der er også nogle børn, som ikke er så interesseret i at tale om skolen og undervisningen.

Det varierer, om det er barnet, der frivilligt fortæller om danskundervisningen eller det er forældrene, der spørger aktivt. Den viden forældrene får gennem barnet om danskundervisningen afhænger i meget vid udstrækning af barnets lyst – og evner – til at fortælle om undervisningen. Samtaleemnerne kan fx være temaer i undervisningen, særlige opgaver eller lignende.

Tolkning af begrebet undervisningsdifferentiering

Forældrene har en klar forventning om, at danskundervisningen er differentieret, så den giver udfordringer for den enkelte elev. Flere af forældrene tolker også begrebet undervisningsdifferentiering på netop denne måde. Uanset om respondenterne vurderer, at deres barn er fagligt dygtig eller ej i dansk, så ønsker og forventer de, at lærere har pædagogiske kompetencer, som kan give den enkelte elev maksimal faglig stimulering.

Respondenterne vurderer, at danskundervisningen i deres barns klasse generelt er differentieret. Og flere af forældrene nævner eksempler på undervisningsdifferentiering – fx læsebøger på forskellige niveauer etc.

En af forældrene peger imidlertid på, at differentiering i hans barns danskundervisning ofte handler om, hvad den enkelte elev har lyst til, hvilket er u hensigtsmæssigt.

Viden om danskundervisningens tilrettelæggelse

Enkelte af forældrene læser lektier i danskfaget sammen med deres barn eller hjælper i forbindelse med specifikke opgaver. På den måde får disse respondenter et vist indblik i, hvilke bøger og materialer, der anvendes i undervisningen. Nogle forældre hjælper ikke med dansklektierne og har derfor tilsyneladende også et mere perifært kendskab til, hvordan danskundervisningen tilrettelægges.

Generelt anser forældrene det ikke som et problem, at deres indsigt i danskundervisningen er relativt beskedent. Hvis deres dominerende opfattelse er, at undervisningen fungerer rimeligt, og der i øvrigt er en fornuftig faglig progression, så er de tilfredse. Denne grundlæggende opfattelse har sammenhæng med, at forældrene i vid udstrækning udviser stor tillid til dansklærerens kompetencer. Forældrene har derfor typisk ikke et udtalt behov for at kende til selve undervisningsprocessen i detaljer, når de i øvrigt oplever, at resultatet – barnets kundskaber og sociale trivsel – er tilfredsstillende.

Flere forældre peger på, at der ofte er uro i deres barns klasse. Nogle forældre giver manglende opdragelse skylden, mens andre indirekte peger på manglende tilpasning af undervisning – børnene keder sig, fordi de ikke bliver fagligt stimuleret - og de fagligt dygtigste får ikke udfordringer nok. Og så bliver de urolige.

En forælder efterlyser ekstra danskundervisning til sit barn, mens flere forældre efterlyser flere lektier. Enkelte af forældrene har læst lektier med deres barn, men

er blevet stoppet af læreren, fordi barnet så ville være på et andet niveau, end de resterende elever i klassen.

Indflydelse på danskundervisningen

Respondenterne ønsker ikke at have direkte indflydelse på danskundervisningen. Den generelle vurdering er, at læreren dels har en relevant faglig uddannelse og dels har langt større erfaring med undervisning og læring, end de selv har. Respondenterne udviser en klar respekt for dansklærernes undervisningskompetencer. Og flere respondenter gør opmærksom på, at de slet ikke kender til moderne læringsmetoder.

Forældrene vurderer imidlertid, at dansklærerne – og lærerne generelt – er lydhøre, hvis de har kommentarer til undervisningen eller relevante spørgsmål. Spørgsmålene opstår typisk, hvis forældrene ikke synes, at barnet læser godt nok eller har for få lektier for. I de tilfælde går de gerne i dialog med læreren.

I løbet af interviewet bliver forældrene opmærksomme på, at danskundervisningen foregår på forskellige måder i de enkelte klasser. Og de bliver opmærksomme på, at nogle forældre er mere tilfredse med danskundervisningen end andre. Disse forskelle i lærernes praksis mener forældrene imidlertid er tilfældighedernes spil og et grundvilkår, som man må acceptere. I den forbindelse skal det nævnes, at enkelte forældre har hørt om fælles trinmål, men de oplever ikke, at det er muligt at evaluere disse.

Evalueringsformer og tilbagemeldinger

Alle forældre er klar over, at deres børn løbende har forskellige prøver i dansk. Det kan fx være diktater eller læseprøver. Forældrene forventer – og oplever også – at dansklæreren bruger resultaterne fra prøverne til at tilrettelægge undervisningen, så den tager udgangspunkt i den enkelte elev. På den måde vurderer forældrene, at prøverne har relevans.

Flere forældre har dialog med deres barn om prøveresultaterne. Nogle dansklærere bruger også skole-hjem-samtalerne til at fremlægge og diskutere prøveresultaterne med forældrene. Denne praksis finder forældrene relevant og informativ.

Det er relevant at pointere, at forældrene ikke uopfordret nævner prøveresultaterne fra diktater og staveprøver, som et væsentligt redskab for læreren til at kunne gennemføre undervisningsdifferentiering.

Forældrenes inddragelse i evalueringen af deres børn

Forældrene ønsker ikke at være med til at formulere faglige målsætninger i danskfaget for deres børn. Denne opgave er forbeholdt lærerne. Forældrene føler ikke at de er kompetente til at påtage sig det de opfatter som en central rolle i børnenes læringsproces. Når der foreligger prøveresultater er der enkelte forældre, der involverer sig i barnets skolegang, hvis der fx er behov for lektiehjælp.

Forældrenes vurdering er, at lærerne har et godt kendskab til elevernes behov og forudsætninger for læring. Ifølge forældrene bidrager evalueringerne til at lærerne kan tilrettelægge en differentieret undervisning.

Vurdering af skolens fysiske rammer

Flere af respondenterne peger på, at Sct. Jørgens Skole virker nedslidt. Det bliver nævnt, at der mangler grupperum, hvor eleverne kan arbejde i grupper. Derfor

må gruppearbejdet jævnligt foregå i kantinen og på biblioteket, hvilket ifølge forældrene er klart utilfredsstillende.

Forældrene har generelt vanskeligt ved at forholde sig til skolens indretning og foretage en vurdering af de fysiske rammer i relation til den pædagogiske praksis i dansk. Derfor kommenterer de i videre udstrækning på faktorer, der for en besøgende er umiddelbart mere iøjnefaldende.

Vurdering af undervisningsmaterialerne i dansk

Respondenterne nævner, at skolens læsebøger er forældede. Og det bliver påpeget, at der bliver anvendt mange fotokopier i undervisningen, hvilket bliver opfattet som en ustruktureret materialeform – og nævnes ikke som en mulighed for differentiering. En af forældrene nævner også, at deres barn havde fået udleveret et skriveskæft, som eleven alligevel ikke måtte skrive i, fordi det skulle bruges det efterfølgende år.

Det bliver nævnt, at skolen har et sæt bærbare computere, som kan bruges i undervisningen.

Generelt må det konkluderes, at forældrenes kendskab til undervisningsmaterialerne i dansk samt undervisnings- og arbejdsformerne i faget er meget afhængig af, hvorvidt de regelmæssigt læser lektier med deres barn. De har derfor også problemer med at vurdere, hvorvidt det er tilpasset deres barns behov og forudsætninger.

Brabrand: Nordgårdskolen

Kontakt med skolen – kontaktformer og hyppighed

Respondenterne i interviewet på Nordgårdskolen i Brabrand får langt hen information om skolen og danskundervisningen gennem de samme kanaler, som forældrene på Sct. Jørgens Skole i Roskilde. Forældremøder og skolehjem-samtaler er ifølge respondenterne de vigtige informationskanaler til viden om danskundervisningen. Respondenterne vurderer selv, at de får opfyldt deres informationsbehov om danskundervisningen og deres barns faglige udvikling gennem de nævnte kanaler.

Nogle forældre kommunikerer med dansklæreren gennem kontaktbogen, men det er typisk, hvis der er problemer, at læreren skriver til forældrene. Enkelte forældre har også modtaget nyhedsbreve, men har ikke en klar erindring om indhold og form.

Dialog med barnet om skolen og danskundervisningen

Flere forældre peger på, at de løbende taler med deres barn om, hvordan det går i forskellige fag – herunder dansk. Nogle gange er det forældrene, der aktivt spørger interesseret, mens nogle elever også selv fortæller.

En af forældrene giver udtryk for, at han følger danskundervisningen i barnets klasse på meget nært hold. Han vurderer derfor, at han har stor indsigt i, hvordan undervisningen forløber samt barnets faglige niveau. Der er ikke noget, der peger på, at forældrene generelt har stor indsigt i danskundervisningens tilrettelæggelse.

Tolkning af begrebet undervisningsdifferentiering

Respondenterne kender ikke begrebet undervisningsdifferentiering. Og flere har umiddelbart vanskeligt ved at indlægge en betydning i ordet. Enkelte af

respondenterne er klar over, at lærerne ifølge Folkeskoleloven er forpligtede til at give udfordringer for den enkelte elev.

Respondenterne forventer imidlertid, at danskundervisningen bliver tilrettelagt med udgangspunkt i den enkelte elev. Og flere af forældrene giver udtryk for, at danskundervisningen i et vist omfang er differentieret. Det begrundes bl.a. med, at nogle elever får ekstra timer i dansk til læsning, eleverne deles nogle gange i grupper differentieret på kompetencer og faglige forudsætninger i dansk etc.

Viden om danskundervisningens tilrettelæggelse

Det varierer, hvor meget respondenterne reelt ved om, hvordan danskundervisningen i deres barns klasse bliver tilrettelagt. Nogle forældres viden begrænser sig til, at de ved, at eleverne har diktat og læser bøger, mens andre efter eget udsagn har en større indsigt.

Forældrene bekymrer sig meget om, at deres børn ikke lærer at tale et lydefrit dansk, fordi de andre elever på skolen har en anden etnisk baggrund end dansk og ofte ikke taler dansk fejlfrit. De så derfor gerne, at der kom flere danske elever, som kunne give en sproglig og kulturel stimulering.

Generelt må det konkluderes, at forældrenes interesse for deres barns skolegang i vid udstrækning handler om problemstillinger som mobning og bekymring for, om deres barn får lært at skrive og tale et fejlfrit dansk. Forældrene vurderer, at lærerne gør hvad de kan for at stimulere den enkelte elev, men det er ifølge forældrene vanskeligt, når læreren ofte er den eneste person i undervisningssituationen, der taler og skriver fejlfrit dansk.

Der er kun to af respondenterne, der har hørt, at der er blevet anvendt logbøger i deres barns klasse, men de har vanskeligt ved at forklare formålet med logbøgerne.

Indflydelse på danskundervisningen

Forældrene ønsker ikke direkte indflydelse på danskundervisningen. Det ligger implicit i forældrenes besvarelse af spørgsmålet, at de ikke føler sig kompetente til det.

Forældrene påpeger flere gange i løbet af interviewet, at nogle af lærerne er for unge og har vanskeligt ved at holde disciplin og få ro til undervisningen. Denne situation gør det ifølge respondenterne ekstra vanskeligt overhovedet at gennemføre en undervisning. Forældrene opfatter ikke de disciplinære problemer som et udtryk for, at undervisningen måske ikke er differentieret og tilpasset den enkelte elevs forudsætninger.

Respondenterne mener generelt, at eleverne har for få lektier for i såvel dansk som øvrige fag.

En af forældrene fortæller, at han låner bøger, som han læser sammen med sit barn for selv at stimulere den sproglige udvikling.

Evalueringsformer og tilbagemeldinger

Også på Nordgårdskolen er der ifølge forældrene mere formelle prøver som fx diktater. Nogle af forældrene har fået resultaterne formidlet fra lærerne, mens andre tilsyneladende ikke kender til det. Ifølge forældrene tilpasser dansklæreren undervisningen efter prøveresultaterne.

Vurdering af skolens fysiske rammer

Ifølge forældrene så virker Nordgårdskolen nedslidt. Respondenterne har vanskeligt ved at vurdere, om skolen er optimalt indrettet i forhold til at gennemføre en differentieret undervisning.

Vurdering af undervisningsmaterialerne i dansk

Forældrene vurderer, at undervisningsmaterialerne i dansk er tilfredsstillende. En respondent nævner, at undervisningsmaterialerne er mere eller mindre standardiserede på alle landets folkeskoler. Og i den sammenhæng adskiller materialerne på Nordgårdsskolen sig ikke.

Det bliver nævnt, at skolen mangler computere til undervisningsbrug.

Respondenterne har meget vanskeligt ved at problematisere og svare på spørgsmål omkring undervisningsmaterialernes velegnethed i forhold til at gennemføre en undervisningsdifferentieret danskundervisning, som er tilpasset det enkelte barns behov, motiver og forudsætninger for læring.

Herning: Engbjergskolen

Kontakt med skolen – kontaktformer og hyppighed

Forældrene på Engbjergskolen i Herning giver udtryk for, at de føler sig godt informeret om de generelle forhold på skolen gennem Engbjergbladet, som er skolens officielle organ.

Forældrene fortæller, at de får informationer om danskundervisningen gennem skole-hjem-samtaler og forældremøder. Nogle modtager også nyhedsbreve, som læses med interesse. Men også årsplaner er ifølge forældrene en vigtig og informativ kilde til information om målsætninger – fælles mål – undervisningstemaer og lignende.

Skole-hjem-samtalerne bliver generelt vægtet højt af forældrene, fordi de er kilde til en meget direkte tilbagemelding på den enkelte elev. Det kan være resultaterne fra en diktatprøve, læsevanskeligheder eller andre specifikke faglige problemer, som læreren præsenterer og forklarer, hvordan der bliver arbejdet med.

På forældremøderne er der typisk fokus på det sociale i klassen samt mere overordnede emner. Forældrene synes generelt, at forældremøderne er informative – også når det gælder undervisningstemaer og metoder i dansk.

Generelt giver forældrene udtryk for, at der er en åben linie mellem dansklærere og forældrene. Man kan altid komme i kontakt med læreren og omvendt. Det opfatter forældrene meget positivt.

Der er kun en enkelt af forældrene, som har hørt om logbøger. Vedkommende var tilsyneladende i stand til at beskrive og begrunde formålet med logbogen i barnets klasse.

Dialog med barnet om skolen og danskundervisningen

Næsten alle forældrene hjælper regelmæssigt deres barn med lektielæsningen. På den måde vurderer de selv, at de får stor indsigt i danskundervisningens tilrettelæggelse. Flere af dansklærerne opfordrer også regelmæssigt forældrene til at involvere sig i deres barns skolegang fx i forbindelse med læseøvelser eller staveord.

Det er ikke kun i forbindelse med lektielæsningen, at forældrene taler med deres barn om danskundervisningen. Nogle børn vil nemlig gerne fortælle om, hvad de har lavet i dansk, mens andre er mere tilbageholdende.

Tolkning af begrebet undervisningsdifferentiering – forventninger

Næsten alle forældrene forstår ifølge deres egen vurdering begrebet undervisningsdifferentiering. Og de er klar over, at det er et centralt begreb i en moderne pædagogik. Nogle af forældrene eksemplificerer undervisningsdifferentieringen med, at der fx er tre sværhedsgrader på diktaten deres barns klasse.

Forældrene forventer i høj grad, at danskundervisningen er differentieret. De har et klart ønske om, at der skal være passende udfordringer til såvel den stærke som den mindre fagligt dygtige elev. Og det er også den oplevelse forældrene generelt har af danskundervisningen i deres barns klasse, selvom flere af forældrene tvivler lidt på, hvorvidt de har tilstrækkelig indsigt til at kunne vurdere dette spørgsmål.

Nogle forældre peger også på, at deres opfattelse er, at den gode og moderne danskundervisning netop har fokus på det individuelle barn.

Respondenterne er generelt klar over, at Folkeskoleloven foreskriver, at der skal være udfordringer for den enkelte elev.

Indflydelse på danskundervisningen

Forældrene opfatter dansklærerne som faglige autoriteter på området. De ønsker derfor heller ikke at øve indflydelse på undervisningens tilrettelæggelse. Det er først i det øjeblik, hvor forældrene oplever, at deres barn ikke lærer tilstrækkeligt eller undervisningen er åbenlyst mangelfuld, at de ønsker indflydelse.

Ifølge forældrene er dansklærerne generelt lydhøre for kritik og kommentarer til deres undervisningspraksis. Der er altid mulighed for en positiv dialog. Det er kun en af forældrene, som ikke føler, at læreren har lyttet til kritik.

Generelt indbyder dansklærerne ikke til, at forældrene skal involveres dybere i fastlæggelsen af hverken faglige målsætninger eller undervisningsforløb. Det er en proces, som lærerne håndterer. Men lærerne opfordrer som nævnt forældrene til at hjælpe deres børn med lektielæsningen.

Forældrene peger på, at undervisningspraksis – og undervisningsstandard – sagtens kan variere fra den ene dansklærer til den næste. Men ifølge forældrene, er det et grundvilkår i folkeskolen, at tilfældighederne kan råde på dette område. Og det accepterer forældrene.

Evalueringsformer og tilbagemeldinger

Flere af forældrene fortæller, at nogle af dansklærerne fremlægger resultater fra læseprøver i forbindelse med skole-hjem-samtalerne. Denne praksis er flere af respondenterne glade for, fordi den giver et konkret indblik i elevens faglige niveau. Enkelte af forældrene er dog lidt nervøse i forbindelse med skole-hjem-samtalerne, fordi de opfatter det som en slags eksamen, hvor deres barn bliver bedømt.

Forældrene vurderer, at dansklærerne anvender resultaterne fra læse- og staveprøver m.v. til at målrette og differentiere undervisningen. Denne praksis finder forældrene fornuftig.

Enkelte forældre fortæller, at dårlige prøveresultater kan virke demotiverende på deres børn. Et par af forældrene gør også opmærksom på, at hvis der er for mange prøver, så kan de virke som en intern konkurrence mellem børnene og dermed få en negativ effekt. Ifølge forældrene er det vigtigt, at læreren er god til at fremlægge prøveresultaterne konstruktivt og fremadrettet.

Vurdering af skolens fysiske rammer

Skolens fysiske rammer bliver vurderet meget positivt. Der er bred enighed om, at skolen har nogle gode faciliteter til at kunne gennemføre en moderne og differentieret undervisning. Respondenterne peger bl.a. på fællesrummene mellem de enkelte lokaler, som giver mulighed for samarbejde mellem klasserne og gruppearbejde.

Mediateket bliver også nævnt, som et stærkt fagligt tilbud til eleverne.

Vurdering af undervisningsmaterialerne i dansk

Flere af forældrene hæfter sig ved, at skolen har computere, hvilket de finder positivt, uden de dog er klar over, hvorvidt disse computere bliver anvendt i danskundervisningen.

Nogle af forældrene fortæller om specifikke undervisningsbøger, som de har dårlige erfaringer med. Og det bliver også nævnt, at nogle af læsebøgerne har et gammeldags sprogbrug.

Generelt har forældrene vanskeligt ved at eksplicite deres forventninger og holdninger til undervisningsmaterialerne i dansk. Derfor er de heller ikke umiddelbart i stand til at give en dyberegående vurdering af materialernes pædagogiske potentialer i relation til undervisningsdifferentiering i dansk.

Nyborg: Borgeskovskolen

Kontakt med skolen – kontaktformer og hyppighed

Flere af respondenterne med børn på Borgeskovskolen modtager nyhedsbreve med overordnet information om, hvad der sker i deres barns klasse. Forældrene er generelt begejstrede for den information om undervisningen og forholdene i klassen, som de modtager i nyhedsbrevene. Nyhedsbrevene kommer i en lidt varieret hyppighed, men typisk en til to gange per måned. Og ifølge forældrene får de opfyldt deres informationsbehov.

Borgeskovskolen anvender også skole-hjem-samtaler. Samtalerne foregår typisk to gange om året. I forbindelse med skole-hjem-samtalerne får forældrene information om deres barns standpunkt, og de har mulighed for at stille spørgsmål til dansklæreren. Skole-hjem-samtalerne giver et indblik i barnets stærke og svage sider. Og som hovedregel deltager barnet også, og får på den baggrund mulighed for at forklare sig. Forældrene er generelt tilfredse med skole-hjem-samtalernes informationsniveau og form, men der bliver udtrykt utilfredshed med, at varigheden er for kort.

En af forældrene fortæller, at datterens logbog sædvanligvis danner udgangspunkt for skole-hjem-samtalen. Datteren har så mulighed for at definere nogle emner for samtalen. Ifølge denne forælder har det fungeret godt.

Der bliver typisk afholdt et forældremøde hvert år. På forældremødet er der ofte en generel orientering om temaer i undervisningen, metoder etc. Forældrene oplever, at disse møder er informative og giver et indblik i barnets undervisning.

Dialog med barnet om skolen og danskundervisningen

Forældrene hører også om danskundervisningen gennem deres eget barn, ligesom enkelte forældre også hjælper med lektielæsningen. Det varierer meget om barnet uopfordret fortæller om, hvad der sker i danskundervisningen. Nogle børn vil gerne fortælle, mens andre kan være meget fåmælte.

For de fleste forældre er det meget naturligt, at de taler med deres barn om, hvad der sker på skolen – herunder i dansk. Men ofte handler samtalen om mere generelle faktorer, sociale problemer, særlige oplevelser i undervisningen og lignende. Ifølge forældrene er det sjældent, at samtalen er meget detailpræget og specifikt kan pege på, hvordan danskundervisningen tilrettelægges.

Tolkning af begrebet undervisningsdifferentiering

Forældrene forstår umiddelbart begrebet undervisningsdifferentiering, ligesom de kender til det synonyme begreb om udfordringer for den enkelte elev. Forældrene opfatter begrebet på den måde, at undervisningen skal tilrettelægges med udgangspunkt i de enkelte elevs evner og læringsparathed.

Forældrene har en klar forventning om, at danskundervisningen er differentieret og afpasset til den enkelte elev. Flere af forældrene vurderer, at de har vanskeligt ved at vurdere, om danskundervisningen reelt også er differentieret. Ifølge forældrene hænger det bl.a. sammen med, at de ikke ved, om lektiemængden og sværhedsgraden fx varierer fra elev til elev.

Flere respondenter peger på, at det kan være vanskeligt for læreren at tilrettelægge en niveaudelt undervisning, uden det bliver meget synligt for eleverne. Flere af forældrene har den erfaring, at nogle børn kan opleve det negativt, hvis det bliver meget synligt for dem, at de er blandt den gruppe elever, som er de fagligt svageste i klassen.

Forældrene er – i deres definition på god danskundervisning – meget resultatorienterede. Deres børn skal lære at læse og skrive. Selve processen og de didaktiske overvejelser interesserer de sig kun for i mindre grad. Denne tilgang til danskundervisningen afspejler sig også ved, at respondenternes vidensniveau generelt er begrænset, når det handler om at have en indgående viden om undervisningens tilrettelæggelse i forhold til deres børns faglige niveau, interesser og motiver for læring.

Indflydelse på danskundervisningen

Blandt forældrene er der bred enighed om, at de ikke ønsker indflydelse på, hvordan danskundervisningen bliver tilrettelagt. Respondenternes vurdering er, at det er læreren, der har den faglige ekspertise. Derfor er det også både lærerens pligt og ansvar at tilrettelægge danskundervisningen.

Af samme årsag ønsker forældrene heller ikke at bidrage til at fastlægge faglige målsætninger for deres børn. Det føler de sig ikke kompetente til.

Hvis forældrene ønsker at påvirke danskundervisningens tilrettelæggelse, så sker det kun i situationer, hvor de oplever, at elementer i undervisningen – og i særdeleshed de specifikke resultater af undervisningen – ikke svarer til deres forventninger.

Ifølge forældrene er der gode muligheder for en tæt dialog mellem dem og dansklæreren. Lærerne er generelt åbne og imødekommende for kritik og kommentarer.

Flere af forældrene peger på, at det kan være svært for dem løbende at vurdere, om deres børn er på et tilfredsstillende fagligt niveau. Denne vurdering er ifølge nogle forældre nemmere at foretage fx i matematik, fordi det ifølge forældrene er mere ”håndfast” og kontrollerbar viden, der skal indlæres.

Det er generelt sjældent, at forældrene er i dialog med dansklæreren udenfor de formelle fora som skole-hjem-samtaler og forældremøder.

Evalueringsformer og tilbagemeldinger

Forældrene har erfaret, at deres børn bl.a. har læseprøver og diktater. Denne type af evalueringer giver ifølge forældrene den enkelte dansklærer en god mulighed for at tilrettelægge en differentieret undervisning. Lærerne har derfor gode muligheder for at kende elevernes personlige og faglige forudsætninger.

Forældrene synes, at de nævnte prøveformer er et positivt element i undervisningen.

Vurdering af skolens fysiske rammer

Skolens fysiske rammer møder en vis kritik blandt forældrene. Der bliver givet udtryk for, at centralrummene er bare og kedelige samt at der er mangel på grupperum. Generelt giver forældrene udtryk for, at skolen virker nedslidt i sin fysiske fremtræden.

Forældrene har vanskeligt ved at forholde sig til skolens indretning i relation til begrebet undervisningsdifferentiering.

Vurdering af undervisningsmaterialerne i dansk

Flere af forældrene peger på, at eleverne har utroligt mange fotokopier, hvilket de opfatter som uoverskueligt. De tolker ikke de mange fotokopier, som et eventuelt udtryk fra lærerens side på at foretage en differentiering. I nogle klasser er dog grundbøger, som forældrene typisk ikke har en dyb viden om, hvordan bliver benyttet i undervisningen.

Forældrene vurderer, at der mangler computere samt at de eksisterende computere ikke er så tilgængelige, som de burde være.

Del III: Næranalyse af interviewene

Indledning

I Del III bliver der gået i dybden med resultaterne fra de enkelte interview. Interviewene bliver analyseret i en tematisk struktur på tværs af de fire skoler. Næranalysen trækker derfor på det samlede datamateriale. Der bliver fokuseret på at fremdrage hovedtendenser i de holdninger og forventninger, som kommer til udtryk. Der vil imidlertid også blive præsenteret særstandpunkter, når de er relevante i forhold til undersøgelsens formål. I næranalysen bliver der løbende inddraget illustrative citatpassager for at give et indtryk af, hvordan interviewene udfoldede sig.

I forlængelse af hvert citat er det med et bogstav angivet, hvilket interview citatet stammer fra efter følgende fordeling:

Brabrand, Nordgårdskolen:	[N]
Roskilde, Sct. Jørgens Skole:	[S]
Nyborg, Borgeskovskolen:	[B]
Herning, Engbjergskolen:	[E]

Kontakt med skolen – kontaktformer og hyppighed

Det er en central forudsætning for forældrenes vurdering af de aspekter omkring undervisningsdifferentiering, som indgår i undersøgelsen at de bl.a. har nogle kontaktkanaler til viden om undervisningen. De fire interview har udpeget en række relevante fora, som giver forældrene viden og indsigt – og dermed bidrager til at give forudsætninger for at vurdere den nuværende praksis.

Skole-hjem-samtaler

Først og fremmest peger forældrene på skole-hjem-samtalerne. Disse samtaler bliver typisk afholdt 1-2 gange årligt og har en varighed på ca. 10-20 minutter. På skole-hjem-samtalerne bliver forældrene orienteret om såvel faglige som sociale emner i relation til deres eget barn.

”På skole-hjem-samtalen, der handler det jo mest om mit barn. Og der får man faktisk af vide, hvordan de klarer sig i de forskellige fag”. [S]

Skole-hjem-samtalerne er på alle skolerne et institutionaliseret fora, hvor der er plads til dialog om det enkelte barn. På nogle skoler deltager eleven også i samtalen, ligesom der er et eksempel på, at eleven i vid udstrækning beslutter nogle af temaerne i samtalen.

”I min datters klasse, der har det være deres logbog, som de sidste mange, mange gange har dannet udgangspunkt for skole-hjem-samtalen. Hvor eleverne så er blevet bedt om at skrive et par ord om forinden, hvad der skal tales om til den skole-hjem-samtale”. [B]

Forældrene møder generelt gerne op til skole-hjem-samtalerne. Der kan være flere årsager til dette fremmøde. I nogle tilfælde handler det om, at man gerne vil vise læreren en form for respekt for vedkommendes arbejdsindsats. Men som oftest møder respondenterne op for at få en præcis tilbagemelding og dialog om deres barns skolegang – herunder danskundervisningen.

"Det er den chance, man har for aktivt at få en dialog med læreren omkring, hvordan undervisningen forløber og klassen som helhed fungerer". [B]

Forældrene er generelt tilfredse med skole-hjem-samtalerne. Ifølge respondenterne får de en vished for, hvordan det går med deres barn i bl.a. dansk, men det er også et godt fora til under fortrolige forhold at stille relevante spørgsmål og den sociale trivsel, faglige forudsætninger etc. På en af skolerne bliver det påpeget, at de gerne ville have, at skole-hjem-samtalerne havde en længere varighed, idet de er blevet beskåret fra 20 til 15 minutter.

Forældremøder

Forældremøder er et andet fora, hvor respondenterne giver udtryk for, at de modtager relevant information om danskundervisningen. Der afholdes typisk et forældremøde om året. På dette møde kan der deltage flere lærere. På mødet er der fx orientering om årsplanen, nye undervisningstemaer, sociale forhold i klassen og lignende.

Respondenterne giver generelt udtryk for tilfredshed med forældremødernes form og indhold og søger derfor ikke at ændre på dem. Forældremøderne giver typisk et samlende overblik på tværs af fagene. Men forældremøderne bliver også brugt til at præsentere undervisningsmaterialer og lignende.

Respondenterne møder gerne op til forældremøderne. Men på nogle skoler er der en tendens til at fremmødet svinder ind i takt med, at børnene bliver ældre.

"Det synes jeg er vigtigt både for læreren, men også for barnet. At læreren ligesom kan give udtryk for, hvor er de fagligt". [S]

"Jeg kommer til forældremøder, og så snakker jeg selvfølgelig også med min søn om, hvad der foregår i timerne. Vi har ikke de der nyhedsblade". [N]

Nyhedsbreve

Flere af dansklærerne bruger nyhedsbreve til løbende at informere forældrene om nye initiativer, temadage, særlige forhold i klassen etc. Nyhedsbrevene udkommer med vekslende hyppighed fra skole til skole og fra klasse til klasse. Flere af respondenterne har oplevet, at nyhedsbrevene udkom hyppigst i de yngste klasser.

"Til og med 4. klasse har de fået ugebrev med hjem. Nu her i 5. har de slækket lidt på det, så det er blevet en månedsoversigt". [S]

"For ham i 5., der får vi jævnligt nyhedsbreve, som virkelig informerer om, hvad der foregår". [B]

"De der nyhedsbreve, det er rigtig godt. Også til at tage frem i den periode, der så følger". [B]

Forældrene orienterer sig som hovedregel i nyhedsbrevet, der typisk er på ca. 1 A4-side, men det kan variere. Flere af respondenterne peger på, at de ikke blot anvender nyhedsbrevet som informationskilde. De bruger det også som afsæt til at kunne gå i dialog med deres barn om, hvad der foregår på skolen og i danskundervisningen. Nogle af dansklærerne anvender også dette medie

til at angive, hvilke lektier eleverne har for. På den måde kan forældrene følge med.

”Nu får vi ugebrev, og der er bl.a. lektiælæsning på”. [S]

Årsplaner

I nogle klasser gør dansklæreren meget ud af at præsentere årsplanerne for undervisningen. Årsplanerne kan fx være et 10 siders dokument, som beskriver, hvilke undervisningsforløb den enkelte klasse skal igennem. Årsplanerne bliver typisk udleveret ved skoleårets begyndelse i forbindelse med et forældremøde på skolen.

”Overordnet så får vi en årsoversigt, så vi kan se, hvilke emner de tager op i løbet af året i de forskellige fag”. [E]

”Jeg synes også, at de årsplaner, de er rigtigt gode”. [E]

Enkelte af respondenterne peger på, at årsplanerne giver dem et godt indblik i, hvilke undervisningstemaer og målsætninger, der er for danskundervisningen i deres barns klasse. Der er imidlertid en del respondenter, som ikke erindrer, at de er blevet præsenteret for årsplanerne.

Interviewene kan ikke pege på, hvorvidt respondenterne rent faktisk anvender årsplanerne til at få indsigt i eller vurdere, hvorvidt undervisningen er differentieret. Men for de mere interesserede respondenter, så er årsplanerne en god oversigt for årets undervisning.

Klassebesøg

Der er nogle af forældrene, der har været på besøg i deres barns klasse for at overvære danskundervisningen. Besøget hang primært sammen med et ønske om at se, hvordan klassen fungerede socialt og i mindre grad om, hvordan undervisningen blev tilrettelagt.

På en af skolerne har forældrene i enkelte af klasserne mulighed for en gang om måneden at overvære undervisningen. Men ifølge respondenterne, er det tilsyneladende ikke noget, de benytter i nogen større udstrækning.

”Jeg har været herovre og været med i nogle timer. Det synes jeg, at jeg er nødt til for at finde ud af, hvor klassen er sådan rent socialt”. [S]

”Jeg synes, at vi får fin information. Per brev, men man taler selvfølgelig også med børnene, og så har man mulighed for at komme herop en gang om måneden”. [E]

Kontaktbog

På en af skolerne bliver det nævnt, at dansklæreren anvender kontaktbogen, hvis der fx er problemer med, at eleverne ikke har læst lektier eller der er behov for at aflevere andre typer budskaber – fx hvis eleven ikke har opført sig ordentligt.

”Jeg har en aftale med læreren om, at de skal skrive i kontaktbogen, hvis der sker noget”. [N]

”Ellers har vi kontakt gennem kontaktbogen”. [N]

Skoleblad

På de fleste skoler modtager forældrene også et blad for hele skolen. Bladet giver typisk generel information om, hvad der sker på skolen. Bladene bidrager til at fastholde og styrke en relation til forældrene.

”Så har vi også Engbjergbladet der kommer, men det er mere sådan generelt på skolen”. [E]

”Vi får de der fra skolebestyrelsen...et nyhedsbrev generelt om, hvad der rører sig på skolen. Og ellers så får vi sedler med hjem fra dansklæreren om, hvad de skal i gang med”. [S]

Telefoniske henvendelser

Interviewene peger på, at respondenterne sjældent er i dialog med dansklæreren uden for de institutionaliserede fora som skole-hjem-samtalerne og forældremøderne. Det hænder dog alligevel, at nogle af forældrene tager kontakt med lærerne. Men det er typisk for at drøfte sociale spørgsmål. I nogle tilfælde kontakter dansklæreren også hjemmet, hvilket typisk sker, hvis der er problemer.

”Seks gange, hvor de ikke havde lavet lektier, så blev der ringet hjem”. [S]

Generelt synes respondenterne, at lærerne er åbne og imødekommende og lægger op til dialog.

Dialog med barnet om skolen og danskundervisningen

Forældrene får en del af deres viden om skolen og danskundervisningen gennem en dialog med deres barn. Der er dog stor forskel på, hvad denne dialog indeholder, og hvor ofte den forekommer. Nogle forældre har børn, som meget gerne fortæller om, hvad der sker på skolen og i danskundervisningen, mens andre børn aldrig fortæller noget om undervisningen, hvis ikke de bliver spurgt direkte. Mange børn giver også en slags standardsvar på forældrenes spørgsmål om, hvordan deres dag er gået. Men det betyder i praksis, at nogle forældre får en del viden om danskundervisningen direkte gennem barnet. Barnet bliver på den måde også et fortolkende filter, når forældrene vurderer undervisningspraksis i klassen. Og det kan i visse tilfælde skabe situationer, hvor forældrene bliver i tvivl om, hvordan et undervisningsforløb reelt er foregået. Ifølge flere af forældrene så nedtones dialogen om barnets skolegang ofte i takt med, at barnet bliver ældre.

”NN kan næsten ikke komme ind ad døren, før hun begynder at fortælle, hvad der er sket”. [B]

”Hvis det handler om skolen, så er det mig, der tager initiativ”. [S]

”Ja, jeg snakker da med hende. Det er nok der, jeg får mest af vide”. [B]

Respondenterne gav generelt udtryk for, at de har meget fokus på de sociale aspekter og deres barns trivsel i klassen. Det er vigtigt for dem, at deres barn er glad for at gå i skole, har kammerater og udvikler sig til hele mennesker. Det betyder i mange tilfælde også, at den daglige dialog om den egentlige undervisning kommer i anden eller måske tredje række. Når forældrenes samtale med deres børn handler om undervisningen, så er det ofte i forbindelse med, at barnet måske har haft et særligt undervisningsforløb – emneunge eller gruppearbejde – som de interesserer sig meget for. Eller hvis de fx har problemer

med at få hul på den danske stil. Samtalen om undervisningen og dens form og indhold er derfor ofte præget af nedslagspunkter på områder og emner, som enten har skabt umiddelbar begejstring hos barnet, eller som volder besvær eller irritation.

På Engbjergskolen i Herning hjælper næsten alle forældrene dagligt deres børn med lektierne. Men også på andre skoler er forældrene meget aktive på dette område. Lektielæsningen sammen med barnet giver tilsyneladende forældrene et ekstra indblik i, hvordan undervisningen forløber. Men det er langt fra alle forældre, der omsætter den undervisningspraksis, der – i interviewene – afspejler sig i elevens lektier, til refleksioner over undervisningens differentiering. Det kan der være flere årsager til. For det første kan det hænge sammen med, at forældrene forudsætter, at undervisningen så vidt muligt altid er differentieret og at de derfor ikke tænker over det i hverdagen – populært sagt kan de måske ikke se skoven for bar træer. For det andet er det på baggrund af de fire fokusgruppeinterview rimeligt at antage, at forældrenes didaktiske og pædagogiske indsigt og interesse i øvrigt generelt ikke er så veludviklet og problemstillingen omkring undervisningsdifferentiering så relevant i hverdagen, at de kan eller på baggrund af deres vidensniveau finder det rimeligt at vurdere, hvorvidt undervisningen reelt er differentieret.

”Altså jeg synes, det er mest i de nyhedsbreve, vi får, hvor de skriver. I dagligdagen der kender jeg ikke så meget. Ja, der ved jeg faktisk ikke, hvad de egentlig foretager sig andet, end de læser og staver lidt, og så er de begyndt at have noget diktat med hjem”. [B]

For nogle af forældrene giver lektielæsningen som nævnt en særlig indsigt. Motiverne for at hjælpe med lektierne kan variere. Flere af forældrene hjælper med lektierne i dansk, fordi de oplever, at deres barn har svært ved det eller fordi børnene ikke rigtigt kan håndtere lektielæsningssituationen, som kræver, at man er fokuseret og koncentreret. Men nogle forældre hjælper, fordi de vurderer, at deres barn er bagud. Flere af lærerne opfordrer også regelmæssigt forældrene til at hjælpe deres børn med lektierne.

”Vi må håbe, at alle de der timer, man har brugt på lektierne, så bærer frugt, så de en dag selv kan tage vare om det”. [E]

Der bliver givet udtryk for, at når man som forælder hjælper sit barn med lektierne, så kan det ofte være vanskeligt at vurdere, hvorvidt undervisningen reelt er differentieret, fordi man ikke ved, om de øvrige elever i barnets klasse har den samme lektiemængde. Men ifølge forældrene har eleverne generelt for få lektier for i dansk. De vurderer, at deres børn godt kunne udvikle sig hurtigere, hvis der var flere lektier og forældrene hjælper ofte enten fordi de er nervøse ved, om barnet er fagligt bagud eller nemt kan komme det. Flere af forældrene forbinder også deres skolegang med at få lektier for, hvilket muligvis er en af grundene til denne vurdering.

”Jeg synes, at de har for få lektier for”. [B]

”I min tid kunne vi næsten ikke engang bære skoletasken. Vi fik så mange lektier for... det er måske kun to gange om ugen [deres barn har lektier for]... det er ikke nok”. [N]

”Det undrer mig også. Min dreng laver aldrig lektier derhjemme”. [S]

På Nordgårdskolen i Brabrand har nogle af forældrene vanskeligere ved at hjælpe deres børn med dansklektierne, fordi de har en anden etnisk baggrund og derfor selv kan have svært ved både mundtlig og skriftlig dansk. Men enkelte af forældrene hjælper med lektierne og en af forældrene udtaler:

”Jeg følger det til daglig [danskundervisningen]. Jeg ved hvilke svage sider de har og hvilke stærke sider”. [N]

Der er også forældre, som ikke læser dansklektier med deres barn, fordi de ikke forstår eller ønsker at blande sig i den pædagogiske praksis. Derfor undlader de at involvere sig i lektielæsningen. Ifølge respondenterne er der også stor forskel på om det overhovedet giver mening at hjælpe barnet med lektierne, hvis forældrene vurderer, at der ingen problemer er.

”Vi beder ham nok oftere, hvis der er noget, han ikke kan finde ud af, at sidde og arbejde lidt med det og så ellers gå tilbage til sin lærer, fordi vi har lært noget for 25-30 år siden. Men det er altså anderledes i dag”. [E]

”Vores det første barn, der måtte vi altså sidde en time til halvanden hver eneste dag. Men vores nummer to, han kommer altså sovende til det hele. Det tror jeg, er meget individuelt”. [E]

Tolkning af begrebet undervisningsdifferentiering

Respondenterne er generelt bekendt med begrebet undervisningsdifferentiering, selvom enkelte af forældrene er lidt forsigtige med at give en egentlig fortolkning af ordet. Men når respondenterne bliver bedt om at fortolke ordet, så fokuserer de på, at undervisningen skal tage udgangspunkt i den enkelte elevs forudsætninger, fordi eleverne er forskellige.

”At ungerne er altså ikke på det samme niveau. Og hvis man vil have alle med, så er man nødt til at differentiere, hvis jeg forstår ordet rigtigt. Således, at de der er dygtige, de får en tekst, der passer til dem, så de ikke sidder og falder i søvn, og dem der har sværest ved det, de får noget der passer til dem, så de føler, at de er med”. [E]

”Jeg forstår det sådan, at de tunge elever får nogle lettere opgaver, end de hurtigere elever”. [B]

Det er forældrenes vurdering, at dansklærerne har de faglige forudsætninger for at differentiere undervisningen. Lærerne har en uddannelsesbaggrund og en erhvervserfaring som ballast. Den tætte daglige kontakt til eleverne, de regelmæssige læseprøver, diktater etc. betyder, at dansklæreren har den indsigt og kompetence, som er en forudsætning for at gennemføre en danskundervisning, der er undervisningsdifferentieret. Men forældrene er også meget bevidste om, at undervisningsdifferentiering kan være vanskeligt at praktisere i hverdagen og kræver en stor pædagogisk indsats.

”De får nogle læseprøver, så ud fra det, har de et billede af, hvor de er rent læsemæssigt”. [B]

”Lærerne ved det godt, for de deler børnene”. [N]

”Jeg har en eller anden tro på, at lærere nu om dage, lærer noget om de her begreber”. [S]

Nogle af forældrene skærper den argumentation ved at pege på, at deres børn er blevet undervist af uudannede lærere. Disse lærere har ifølge forældrene ikke formået at håndtere – bl.a. – en differentieret undervisning. En respondent nævner, hvordan de mange gange klagede over de uudannede lærere netop fordi lærerens pædagogiske kompetencer var for dårlige.

”Hvis man anvender uuddannede lærere, så har man et problem”. [S]

Der er en vis variation både i forhold til de enkelte klasser og skoler, når forældrene skal vurdere, om undervisningen i deres barns klasse rent faktisk er differentieret og giver udfordringer for den enkelte elev. Nogle forældre peger på, at de har vanskeligt ved at vurdere dette spørgsmål, fordi de oplever, at de ikke har tilstrækkelig indsigt i, hvordan undervisningen tilrettelægges i detaljer. Andre forældre vurderer, at deres barns danskundervisning er meget differentieret efter den enkelte elev. De bygger deres holdning på den indsigt de har gennem skole-hjem-samtaler, forældremøder, nyhedsbreve, hjælp med lektielæsningen etc.

”Det synes jeg er meget svært at vurdere, når ikke man ved, hvad de andre de har med hjem”. [E]

Uafhængigt af, hvorvidt forældrene oplever, at de har viden om undervisningens tilrettelæggelse eller ej, så har de en klar forventning om, at danskundervisningen er differentieret – og de har også fået information om, at det forholder sig sådan. Ifølge respondenterne skal en professionel underviser praktisere undervisningsdifferentiering i det omfang, det er muligt. Differentieringen skal ifølge respondenterne praktiseres, fordi der skal være udfordringer til både de stærke og de svage elever. Flere af forældrene nævner eksempler på, hvordan de i deres egen skoletid oplevede, at især de svageste elever ikke kunne følge danskundervisningen – og derfor blev endnu svagere både fagligt og personligt, fordi de oplevede nederlag.

”Jeg har i hvert fald en klar forventninger om, at der ikke er nogen, der må blive tabt. Det kan jeg i hvert fald huske fra min egen skolegang... 15-30 pct. af de klassekammerater jeg havde, de var jo lost fra starten af. Læreren gad over hovedet ikke at tage sig af dem. Og der har jeg en klar forventning om... at der bliver taget hånd omkring de svageste elever. Ellers får de 10 forfærdelige år i skolen. Og det er der ingen, der kan være tjent med”. [E]

”Man ser jo ikke på et barn, der lider uden at gøre et eller andet”. [E]

På Nordgårdskolen i Brabrand kender forældrene ikke det specifikke ord undervisningsdifferentiering. Men i den efterfølgende diskussion af begrebet har de langt hen den samme opfattelse og de samme forventninger, som respondenterne i de tre øvrige interview.

Det er langt fra alle, der er klar over, at det direkte er Folkeskoleloven der foreskriver, at danskundervisningen skal give udfordringer for den enkelte elev. Men det er tilsyneladende heller ikke et aspekt, som forældrene vægter, fordi de betragter differentiering, som en grundlæggende forudsætning for moderne undervisningspædagogik uanset, om det er lovbeftet eller ej. På skolen i Herning er der tilsyneladende brugt tid til at formidle, at Folkeskoleloven stiller krav om udfordringer for den enkelte elev.

Når respondenterne bliver bedt om at beskrive, hvad de forstår ved god danskundervisning, så er det i de fleste tilfælde umiddelbart lidt vanskeligt for dem. Men den gensidige inspiration i samtalen i interviewene bidrager til, at respondenterne alligevel kan pege på aspekter, som gør en undervisning god. Og i den sammenhæng peges der både implicit og eksplicit på en undervisningsdifferentieret pædagogisk praksis. I den sammenhæng skal det dog igen påpeges, at forældrene har en tendens til at fokusere på slutresultatet – deres børn skal lære at læse, skrive og stave. Når de skal udpege den gode undervisningsform, så trækker de typisk på eksempler fra de elementer af deres børns danskundervisning, som de kender og kan anbefale. Dette er et generelt træk.

”At de lærer at læse og skrive”. [B]

Forældrene nævner varieret og spændende undervisning, når de udpeger faktorer, der kendetegner god danskundervisning. Ifølge forældrene er den individualiserede og tilpassede undervisning også væsentlig.

”Det er varieret undervisning, så det ikke bare er tavleundervisning, så det også er lagt ud til eleverne at være aktive”. [B]

”Der skal være lidt af hvert til alle typer af indlæring”. [B]

I interviewene bliver der udtrykt bekymring over, at en dårlig planlagt differentieret undervisning, kan være et problem. Det hænger sammen med, at det på en uheldig måde kan blive meget synligt for især de svage elever, at de ikke har samme kvalifikationer som de øvrige i klassen. Der kan derfor opstå en situation, hvor de svage elever får en slags mindreværds-komplekser, hvis de oplever en meget eksplicit differentiering, der ”udpeger” dem, som de fagligt svage. Denne situation har nogle af forældrene oplevet – og det har påvirket deres barn på en uheldig måde, så det har påvirket selvtilliden og lysten til dele af danskundervisningen.

Ifølge respondenterne er eleverne generelt meget socialt anlagt og mobber ikke hinanden, hvis der er fag eller discipliner, som enkelte elever ikke er så gode til. Men ifølge forældrene er eleverne bevidst om, hvem der er gode og hvem der er mindre gode til forskellige dele af danskfaget. Og hvis danskundervisningen er differentieret på en uheldig måde, så kan det udløse problemer hos den svage elev.

”Min datter har også helt styr på, hvem der er de gode og de dårlige”. [B]

”Jeg synes også det er svært at lave forskellige niveauer i undervisningen, uden børnene selv lægger mærke til det”. [B]

”Jeg synes, at nogle af de der prøver, godt kan virke som en konkurrence mellem eleverne”. [E]

Eksempler på undervisningsdifferentiering

Når forældrene bliver bedt om at komme med eksempler på undervisningsdifferentiering i deres barns klasse, så er det langt fra alle, der kan eksemplificere det. Men der bliver alligevel peget på flere forskellige undervisningsformer, som også indikerer, hvordan forældrene opfatter og fortolker begrebet.

Ifølge respondenterne, så er det undervisningsdifferentiering af danskundervisningen at gennemføre diktater, der har forskellige sværhedsgrader eller hvor børnene får et varierende antal staveord for som lektier afhængig af, hvad eleven kan klare.

”Det er sådan noget som deres diktat. Jeg tror, at der er tre sværhedsgrader”. [E]

”Diktaten den er i hvert fald niveauinddelt. Det tror jeg, at den har været i mange år her på skolen”. [S]

I forbindelse med læseøvelser påpeger forældrene i flere af interviewene, at når læreren fokuserer på den tid barnet skal bruge til læsning frem for den tekstmængde, der skal læses, så er det udtryk for en relevant differentiering.

I forbindelse med læsning nævner flere forældre også på tværs af skoler og klassetrin, at børnene skal læse forskellige bøger af varierende sværhedsgrader afpasset efter deres færdigheder, interesser og læringsparathed.

”Netop fordi der læses på forskellige niveauer i klassen. De læser forskellige bøger og skal boganmelde dem”. [S]

”Jeg synes nogle gange, at man kan blive helt fortvivlet over, hvordan et barn der har svært ved det skal kunne lære 20 ord, der alle sammen starter med K til næste dag. Og så har både mor og barn næsten opgivet, inden vi kommer i gang”. [E] [eksempel på, at læreren ikke differentierer, men respondenterne forventer en differentiering]

”De skal måske ikke læse fra side det, til side det. Men de skal måske læse en halv time. Og der er den jo så også individuel”. [E]

Respondenterne giver udtryk for, at det er normalt, at der afholdes intensive læsetræningskurser for elever, der er læsesvage. Ifølge respondenterne giver denne form for undervisningsdifferentiering ofte et mærkbart fagligt løft for den enkelte elev.

”Mit barn var en af dem, der fik ekstra timer i dansk til læsning”. [N]

”Jeg så det udført i praksis i går, jeg var herovre. Det var en fornøjelse. Jeg var jo ikke helt ubekendt med, at der var et par børn i klassen, som havde sværere ved at læse end nogle andre. Og det gav sig udtryk i nogle skriftlige tekster, de sad og arbejdede med. Og der kunne jeg så følge lærere, hvordan hun sad og guidede dem på forskellige niveauer. Det var hun faktisk meget god til”. [S]

Ifølge respondenterne på flere af skolerne, så er der i perioder to lærere, som deltager i danskundervisningen. Forældrene betragter bl.a. dette som skolens ønske om at prioritere ressourcer, så der kan praktiseres en mere individualiseret undervisningsform, hvor den ekstra lærerkapacitet kan bruge konstruktivt. Ifølge respondenterne er der altså her tale om en positiv disponering af ressourcerne.

De typer af undervisningsdifferentiering, som er blevet nævnt – læsebøger på forskellige niveauer, læsetid frem for læsemængde, diktater på forskellige

niveauer etc. – bliver positivt fremhævet af flere forældre på tværs af klassetrin og skoler. Der er altså tilsyneladende tale om gængse metoder, som bliver anvendt aktivt på de fire skoler på 4.- 6. klassetrin i dansk.

Nogle respondenter antyder også, at når de hjælper med lektielæsningen, så kan det også være et udslag af at understøtte en differentiering, fordi barnet så får individualiseret hjælp på et niveau, som er afpasset.

”Jeg køber nogle historier og læser med ham”. [N]

En af forældrene nævner, at dansklæreren i hans barns klasse praktiserer en særlig form for differentiering, hvor konsekvensen er, at eleverne selv vælger faglige udfordringer på det niveau, de vil. Og det resulterer – ifølge respondenteren – også i den uheldige sideeffekt, at barnet vælger meget nemme opgaver, for at ikke at skulle anstrenge sig for meget.

”Min fornemmelse er også, at differentieringen går lidt på, hvad de selv har lyst til. Altså med at læse fx, der er min søn jo ikke bedre, end han er, så han tager altid de tynde bøger. De behøver jo ikke alle sammen være lige lette at læse, men de er tynde, for så er der ikke så meget, han skal anmelde, eller hvad det nu er. Så kan han få det overstået og komme ud og spille noget fodbold”. [S]

Uro i klassen er en faktor, som forældrene nævner i flere af interviewene – specielt på Nordgårdskolen i Brabrand. Hvis der er for meget uro, så kan det ifølge nogle forældre hænge sammen med, at undervisningen ikke er tilstrækkeligt differentieret. De gode elever keder sig, og de mindre dygtigere elever kan ikke følge med, fordi opgaverne er for svære. Derfor kan der opstå uro i klassen. Især i Roskilde og Brabrand er det en problemstilling, som bliver påpeget af flere respondenter.

Der er ingen af forældrene, der peger på teamsamarbejde blandt lærerne som en måde at skabe forudsætninger for differentieret undervisning. Forældrenes generelle opfattelse er dog, at lærerne samarbejder på tværs af fagene, ligesom de også kan pege på, at det kan være positivt, når der deltager mere end en lærer i danskundervisningen.

Indflydelse på danskundervisningen

Det er et generelt træk i alle fire fokusgruppeinterview, at forældrene som udgangspunkt ikke ønsker indflydelse på den måde dansklæreren tilrettelægger undervisningen. Det hænger sammen med en vurdering af, at det er læreren, der har den rette uddannelsesbaggrund, kompetence og erfaring. Men det skal også ses i lyset af, at forældrene erkender, at de reelt ikke vil kunne give kompetent sparring på, hvilke alternative pædagogiske principper dansklæreren skulle anvende i stedet.

”Det har jeg slet ikke lyst til at blande mig i for så vidt. For det er jeg ikke kompetent til. Jeg har overhovedet ingen forudsætninger for at kunne gå ind og vurdere...det andet ville være utopi”. [S]

”Jeg har ikke noget behov for at yde indflydelse på undervisningen. Det må være lærere, der har den faglige ekspertise”. [B]

”Vi må jo også stole på, at de lærere vi har her, de ved, hvad der er det rigtige at gøre. Jeg tror da ikke jeg kunne stå der og undervise en klasse i dansk. Det må vi da gå ud fra, at det er det, de lærere kan. Det er de

uddannet det... så skal de have lov til at lave det arbejde, som de nu kan".
[E]

"Jeg var da skeptisk, da nn skulle begynde at læse. I starten var det sådan noget med, at de faktisk skulle gætte sig til, hvad der stod. Og det undrede jeg mig over. For det var jo faktisk gæsteri. Det var ikke en metode, jeg kendte til, men den virkede jo". [S]

Forældrene giver altså dansklærerne en stor grad af frihed til at tilrettelægge og gennemføre danskundervisningen. Forældrene er imidlertid – som også tidligere nævnt – meget resultatfokuserede. De måler i vid udstrækning undervisningens succes på, om barnet får lært at læse, skrive og stave. Den pædagogiske metode er mindre væsentlig – forudsat at barnet i øvrigt trives.

Der kan imidlertid være tilfælde, hvor forældrene ønsker at påvirke læreren. Det sker typisk i de situationer, hvor respondenterne ikke føler, at barnet lærer tilstrækkeligt. Det er som oftest omkring nogle meget specifikke og relativt målbare discipliner som læsning og stavning. I sådanne situation kan enkelte forældre finde på at kontakte dansklæreren for at drøfte undervisningen. Men det sker ikke nødvendigvis, fordi forældrene har et konkret forslag til en mere velegnet læringsstrategi. Det sker, fordi de gerne vil drøfte elevens – efter deres vurdering – mangelfulde kompetencer på et eller flere specifikke områder. Kontakten kan enten foregå telefonisk, men flere respondenter påpeger også, at skole-hjem-samtalerne er et meget velegnet forum, hvor man kan ytre kritik og gå i dialog.

Generelt oplever respondenterne, at dansklærerne tager kritikken til efterretning og prøver at ændre på undervisningen i forhold til den enkelte elev. Men nogle forældre har også prøvet at rette henvendelse til dansklæreren, uden det havde effekt.

"Jeg synes ikke, at de har været gode til herovre at give ham det løft i dansk, som han har brug for... jeg tror ikke engang, at de har noget, der hedder et læsekursus". [S]

"Min fik tilbud om at gå i lektiecafeen og få noget hjælp. For hun er meget tung". [S]

Respondenterne vil også reagere overfor læreren, hvis de oplevede, at undervisningen var klart mangelfuld eller slet ikke svarede til alment anerkendte standarder.

"Den indflydelse vi ville øve, det var, hvis der var noget galt. Hvis de spillede for meget kort i timerne fx". [E]

"Jeg tror, man tager fat der, hvor ens barn halter lidt. Hvor der er problemer".
[B]

Ifølge respondenterne er lærerne generelt meget lydhøre, hvis de har spørgsmål, forslag eller ideer – eller blot ønsker at drøfte aspekter i relation til deres barns danskundervisning. Respondenterne giver udtryk for, at lærerne er åbne for at drøfte både positiv og negativ respons. Denne generelle attitude hos dansklærerne møder ros og anerkendelse hos forældrene.

”Jeg synes, at vi får en positiv dialog. Det er ikke envejs-kommunikation”.
[E]

En problematik som er specifik for Nordgårdskolen i Brabrand handler om, at eleverne er dårlige til mundtlig og skriftlig dansk. Når eleverne med anden etnisk baggrund end dansk taler indbyrdes, så hører de kun hinandens respektivt etnisk klingende danske accenter. Det bekymrer forældrene meget. Men selvom de har prøvet at tale med dansklærerne om denne problematik, så er der ifølge forældrene tilsyneladende ikke så meget at gøre.

Forældrenes løsning på, at deres børn taler dårligt dansk, selvom de er opvokset og har boet hele deres liv i Danmark, er, at der kommer flere danske elever på skolen. Ifølge forældrene er der pt. to danske etniske elever. Selvom forældrene er utilfredse med deres børns danskkundskaber, så bebrejder de ikke direkte lærerne denne situation.

”Vi får jo noget at vide til de der forældresamtaler. Men jeg kan da godt mærke på ham, at der er noget dialektforskel og noget grammatik. Men det er nok også, fordi de her på skolen taler deres modersmål meget indbyrdes”.
[N]

”Det hænger sammen med, at der er ingen danske børn i skolen, så de kan ikke høre den accent, de har”. [B]

”De sidder her og hører kun ”hej med dig” på tyrkisk dialekt. Og ”goddav” på palæstinensisk dialekt og ”farvel” med vietnamesisk dialekt, og så videre... Og de snakker ikke dansk”. [N]

Respondenterne i de fire interview peger på, at der er en stor grad af tilfældighed forbundet med, hvilken lærer deres børn får og dermed hvilken undervisningskvalitet, de bliver mødt med. Respondenterne vurderer ikke, at fælles mål eller end højere grad af standardisering kan kompensere for, at nogle lærere er bedre til at undervisningsdifferentiere end andre.

”Der er jo individuelle lærere. Og sådan er det jo. Det har vi andre også oplevet”. [S]

”Det er jo utroligt forskelligt, hvilke lærere der er. Det er jo ikke sådan, at fordi det hedder Engbjerskolen, så er det sådan og sådan”. [E]

Evalueringsformer og tilbagemeldinger

Under alle fire interview peger forældrene på forskellige former for evalueringer af deres børn, som de enten ved eller formoder, at lærerne bruger til at tilrettelægge den daglige undervisning efter. Det drejer sig fx om diktater og læsetest. Forældrene er generelt positive overfor disse test, fordi de kan bidrage til at forbedre undervisningen, men også fordi de kan give forældrene et mere håndfast billede af, hvordan deres børn klarer sig fagligt.

”Jeg har opfattelsen af, at det er en regel her på skolen, at man har de her læseprøver”. [B]

Ofte bruger læreren skole-hjem-samtalerne til at præsentere resultaterne fra disse test. Det giver ifølge flere forældre et godt udgangspunkt for samtalen med læreren. Der er imidlertid nogle forældre, som finder det ubehageligt at skulle til disse skole-hjem-samtaler, når de ved, at der foreligger et testresultat. Andre

forældre er ikke nervøse, fordi lærerne er gode til at fremlægge resultaterne på en nuanceret og konstruktiv måde.

”Når du går fra den der skole-hjem-samtale, så ved du godt, hvor din søn han har de svagest og de stærkeste sider”. [B]

”Når vi er blevet præsenteret for de der prøver, så har de været gode til, lærerne, at tage udgangspunkt i de positive ting”. [E]

Enkelte respondenter fortæller, at deres barn kan miste lidt motivation, hvis de får et dårligt resultat i en test. Derfor peger de på, at det er vigtigt, at både forældre og lærere håndterer testresultaterne professionelt og omsorgsfuldt. I modsat fald kan et af redskaberne til differentiering have uheldige konsekvenser for den enkelte elev.

Logbøger, som kan være et tegn på en form for undervisningsdifferentiering, er ikke et særlig udbredt fænomen i de klasser, som deltager i undersøgelsen. Logbøgerne har i hvert fald ikke sat store spor blandt forældrene. Det er nemlig kun enkelte forældre, der har hørt om logbøgerne og formålet med dem. En af respondenterne fortæller:

”Det var jo egentlig sådan, at NN skulle skrive til lærere, hvad han havde oplevet, og så skulle læreren skrive tilbage, sådan kørte de faktisk et par måneder”. [E]

”Jo, logbog. Det har de. Det tror jeg, at min søn har haft”. [S]

I en af de klasser hvor eleverne har anvendt logbøger er bogens anvendelse tilsyneladende så usynlig for forældrene, at en forælder som også har barn i den pågældende klasse aldrig har hørt om den.

”Nu har jeg en datter der går i samme klasse. Og jeg har aldrig hørt om den bog der”. [B]

Porteføljer – som kan være et andet kendetegn for undervisningsdifferentiering – er et helt ukendt begreb for forældrene. Det er også værd at hæfte sig ved, at forældrene heller ikke nævner standpunktsmeddelelser fra dansklæreren.

Vurdering af skolens fysiske rammer

Som det fremgår af Del II bliver de respektive skoler vurderet meget forskelligt af forældrene. Men der er stor enighed blandt forældregruppen på de respektive skoler.

Generelt har forældrene lidt vanskeligt ved at forholde sig til, hvordan en skole bør være indrettet for at kunne understøtte en moderne, undervisningsdifferentieret pædagogisk praksis. Forældrenes kommentarer fokuserer derfor typisk på aspekter som mangel på grupperum, IT-faciliteter og lignende. Disse faciliteter bliver af forældrene anset for at være væsentlige i forbindelse med undervisningsdifferentiering.

Forældrenes kommentarer er selvsagt meget skolespecifikke. Nogle skoler virker nedslidte, nogle er kedelige, mens man på andre skoler ikke formår at inddrage de omgivelser, som omkranser skolen.

”Der mangler mange grupperum”. [B]

”Jeg synes, at de har nogle gode omgivelser,, som de bruger alt for lidt. Der er skov og så videre”. [B]

”Jeg kan huske første gang, jeg kom her, der tænkte jeg: hold da helt op, hvor er her grimt. Det er da helt utroligt, så grimt der er. Kedeligt og trøstesløst”. [S]

”Der er ikke grupperum. Der er biblioteket og så er der ovre i kantinen, men ellers er der ikke grupperum”. [S]

Engbjergskolen i Herning får flere rosende ord med på vejen af forældrene. Skolen får ros for gode faciliteter til gruppearbejde, fællesrum mellem klasselokalerne etc.

”Jeg synes, at det er en dejlig skole. Den har gode faciliteter”. [E]

Vurdering af undervisningsmaterialerne i dansk

Ifølge flere respondenter forudsætter det et indgående kendskab til undervisningsmaterialerne i dansk, hvis man skal kunne vurdere, hvorvidt de er velegnede og fokuserer på at give udfordringer for den enkelte elev. Men som nævnt er der en del af forældrene, der læser lektier med deres børn, mens andre ikke gør, hvilket i nogle tilfælde har som konsekvens, at deres reelle kendskab til undervisningsmaterialerne i deres barns danskundervisning er begrænset.

”Jeg har ikke kendskab til det”. [E]

Og det er meget varierede holdninger, der kommer til udtryk på tværs af klassetrin og skoler. Nogle steder bliver der peget på, at bøgerne er forældede – både sprogligt og pædagogisk – selvom respondenterne som sådan ikke kan begrunde det. Andre steder er skolens økonomi så dårlig, at danskundervisningen bl.a. baserer sig på materialer, der er beregnet til at skrive i, men det må eleverne bare ikke.

”Læsebøgerne de er dybt forældede”. [S]

Ifølge respondenterne er det meget forskelligt fra klasse til klasse, hvorvidt eleverne har en egentlig grundbog, de arbejder efter, eller de bruger fotokopier. Forældrene har generelt svært ved at forholde sig til, hvorvidt det ene materiale er bedre end det andet, selvom der i flere af interviewene bliver efterlyst fælles grundbøger. Men der er imidlertid enighed om, at fotokopier og løsark ikke er hensigtsmæssigt, hvis eleven ikke har en mappe til at organisere materialet i. Forældrene nævner ikke muligheden for, at de mange fotokopier kan være lærerens ønske om at give den enkelte elev et materiale, som passer til vedkommendes faglige kvalifikationer og forudsætninger for læring.

”Så har de måske en fælles danskbog i klassen”. [S]

”Jeg synes, det er fotokopier det hele. Det er ikke bøger, der er flest af. Løsark er ikke hensigtsmæssigt”. [B]

”Jeg synes, at der bliver brugt rigtig mange fotokopier. Jeg synes, at det er et problem. Men det er måske i forhold til at holde orden”. [S]

Der er imidlertid også flere forældre, der er meget tilfredse med undervisningsmaterialerne og derfor ikke har noget at udsætte på dette felt. Når forældrene er tilfredse er det ofte et udtryk for, at de så heller ikke tænker videre over dette emne.

"Jeg synes, at det er fint. Jeg synes ikke, at der har været noget negativt. Ikke endnu i hvert fald". [E]

"Jeg synes det er gode". [N]

Når det gælder kvaliteten af undervisningsmaterialerne og deres egnethed i forhold til at kunne gennemføre en differentieret undervisning, så sætter forældrene i vid udstrækning deres lid til lærerne.

"Her er det nødvendigt at have tiltro til læreren. At lægge noget kvalitet ind i undervisningen, altså, med udvælgelse af materialer". [B]

Det er en generel tendens i alle interviewene, at computere bliver anset som et nødvendigt redskab i en moderne undervisning. Det bliver påpeget i alle fire interview, at der er et utilstrækkeligt antal computere på de enkelte skoler. På en af skolerne er der ifølge respondenterne i interviewet imidlertid et classesæt, som det er muligt at booke og anvende i undervisningen.

Del IV: Metode

Indledning

I denne del af rapporten præsenteres kriterierne for udvælgelsen af respondenterne, ligesom de enkelte respondenter præsenteres i anonymiseret skematisk form. Interviewsituationen beskrives, ligesom den kvalitative metode omtales og problematiseres i relation til denne undersøgelse. Endelig beskrives det kortfattet, hvordan tolkningen af datamaterialet er foregået.

Kriterier for udvælgelse af respondenter

I forbindelse med kvalitative interviewundersøgelser er det vigtigt, at deltagerne udvælges efter en række kriterier. Det skal sikre, at deltagerne befinder sig inden for den relevante målgruppe, som kan forholde sig til undersøgelsens problemstillinger.

Det er Danmarks Evalueringsinstitut, som har udvalgt de fire skoler, der indgår i undersøgelsen. De er udvalgt, så der bl.a. er sikret en geografisk spredning mellem Jylland, Sjælland og Fyn samt deltagelse af skoler med såvel få som mange elever.

Deltagerne til interviewene er kontaktet og inviteret telefonisk med udgangspunkt i skolernes klasselister. I hvert enkelt interview er det tilstræbt, at der er en ligelig fordeling på både forældrenes og børnenes køn. Samtidig er det sikret, at der tendentielt er lige mange forældre, der har børn på hhv. 4., 5. og 6. klassetrin. I rekrutteringen er det også sikret, at forældrene har forskellige erhvervmæssige baggrunde, ligesom forældre, der har en lærerstilling på deres barns skole er blevet fravalgt.

På skolerne i Nyborg, Roskilde og Herning forløb rekrutteringen problemfrit. I Brabrand var det derimod mere problematisk. Skolen har kun 2-3 etnisk danske elever. Det betyder, at hovedparten af forældrene ikke er etnisk danske og ofte taler et meget mangelfuldt dansk. Da det ikke er hensigtsmæssigt at gennemføre et fokusgruppeinterview med tolkeassistance, så udvalgte skolens lærere en bruttoliste på ca. 15-20 forældre, som kunne begå sig på dansk. Der blev rekrutteret 14 deltagere til interviewet og der mødte syv personer frem, hvilket er tilstrækkeligt for at gennemføre interviewet. Når deltagerne er nøje udvalgt og segmenteret af lærerne, så er der en risiko for, at de har en indsigt og interesse for deres børn skolegang, som er betydeligt større end gennemsnittet. Undersøgelsen kan dog ikke give svar på dette spørgsmål.

Skematisk præsentation af respondenterne

Nyborg: Borgeskovskolen

Køn	Erhverv	Klassetrin	Barnets køn
K	Børnehaveklasselærer	6.	Pige
M	Lagerarbejder	6.	Pige
M	Procesoperatør	6.	Pige
K	Social- og sundhedsass.	5.	Pige
K	Rengøringsassistent	4.	Pige

K	Lærerstuderende	4.	Dreng
M	Postbud	5.	Dreng
K	Direktionssekretær	5.	Dreng
K	Maskinoperatør	5.	Dreng

Herning: Engbjergskolen

Køn	Erhverv	Klassetrin	Barnets køn
K	Teknisk assistent	4.	Dreng
K	Sygeplejerske	5.	Dreng
K	Dagplejer	5.	Pige
M	Revisor	6.	Pige
K	Fabriksassistent	6.	Pige
K	Dagplejer	4.	Dreng
K	Postbud	4.	Dreng
M	Værktøjsmager	5.	Pige
K	Lagerekspedient	6.	Pige
M	Maskinmester	5.	Dreng
M	Direktør	6.	Dreng

Roskilde: Sct. Jørgens Skole

Køn	Erhverv	Klassetrin	Barnets køn
M	Planlægningschef	6.	Dreng
K	Hjemmegående	4.	Pige
K	Folkeskolelærer	5.	Dreng
K	Social- og sundhedshj.	6.	Dreng
K	Sygeplejerske	4.	Pige
M	Lektor	5.	Dreng
K	Studerende	5.	Pige
K	Studerende	5.	Dreng
M	Maskinarbejder	4.	Pige

Brabrand: Nordgårdskolen

Køn	Erhverv	Klassetrin	Barnets køn
M	Arb. i vuggestue	4.	Dreng
M	-	5.	Dreng
K	-	5.	Dreng
M	-	6.	Pige
K	Arbejdsløs	6.	Dreng
M	Chauffør	6.	Pige
M	Mekaniker	4.	Pige

Interviewsituationen

Alle fire interview forløb godt og interviewene er generelt anvendelige i forhold til undersøgelsens formål. Deltagerne var motiverede og interesserede i emnet, og de fandt problemstillingen både relevant og interessant. Den gensidige erfaringsudveksling blandt deltagerne var tydeligvis interessant for flere af deltagerne, hvilket bidrog til deres engagement.

Flere af deltagerne havde til tider temmelig vanskeligt ved at forholde sig til nogle af interviewets centrale emner, hvilket betyder, at interviewenes validitet er lidt svingende afhængig af de enkelte temaer i interviewene. Det var nemlig tydeligt, at flere af interviewet spørgsmål virkede lidt fjernt for dem. Selvom interviewet blev disponeret på en måde, så emnet blev jordnært og håndgribeligt, så havde enkelte af respondenterne svært ved at diskutere nogle af de centrale aspekter. Det kan der være flere årsager til. Først og fremmest handlede det om manglende konkret indsigt i deres barns danskundervisning. Men det er også væsentlig at pege på, at flere af respondenterne ikke havde italesat problemstillingen tidligere, ligesom flere af dem ikke var i stand til at reflektere over nogle af interviewet spørgsmål.

Interviewet i Brabrand forløb imidlertid anderledes end de tre øvrige interview i Herning, Nyborg og Roskilde. Deltagerne havde generelt vanskeligt ved at svare på konkrete spørgsmål. I nogle tilfælde havde de ikke tilstrækkelig viden, men valgte at svare alligevel, hvilket kortvarigt kunne bringe interviewet ud på et mindre væsentligt sidespor. I andre tilfælde var det tydeligt, at deltagerne havde et stort ønske om at fortælle om netop deres erfaringer med nogle generelle problemstillinger på skolen, selvom de ikke havde direkte relevans for interviewet.

Nogle af deltagerne i interviewet i Brabrand havde også lidt vanskeligt ved at forholde sig til de øvrige deltagers holdninger og kommentere direkte på dem. Men det hang ofte sammen med, at de selv havde specifikke ønsker om at formidle deres egne budskaber. Når nogle af deltagerne i mindre grad formåede at forholde sig til de offentlige udsagn i gruppen, så betød det bl.a. også, at den situationelle validering ikke blev så eksplicit. Men da interviewet havde et klart fokus, hvor temaerne blev diskuteret fra flere forskellige vinkler – på forskellige tidspunkter i interviewene – så blev der skabt en større sikkerhed om respondenternes holdninger.

Der var to af deltagerne, som blev nødt til at forlade interviewet, før det var afsluttet. Det havde som udgangspunkt ikke betydning for interviewets kvalitet, at der var to deltagere, der gik.

Kort om den kvalitative metode

Fokusgruppeinterview er et centralt redskab, som indgår i den kvalitative metoderetning. Fokusgrupper bliver anvendt i mange forskellige sammenhænge, hvor målsætningen ikke er at generere statistisk kvantificerbar viden, men derimod dybdegående, autentisk og nuanceret viden. Metoden er særligt velegnet i de sammenhænge, hvor der ønskes viden om meget komplekse sammenhænge. Derfor er fokusgruppemetoden også idel, når det drejer sig om at undersøge forældrenes holdninger og forventninger til undervisningsdifferentiering. Metoden åbner nemlig for dialog og refleksion blandt deltagerne. Det er bl.a. i mødet med de øvrige deltagers synspunkter, at den enkelte bliver bevidst om sine overvejelser. Den gruppedynamik, som opstår i et interview, er et element i metodens styrke, idet synspunkter og holdninger ofte udvikles i mødet med andres overvejelser. Da temaet i interviewene var undervisningsdifferentiering – et emne deltagerne sjældent forholder sig til – var synergien i gruppen en væsentlig styrke ved metoden.

Fokusgruppemetoden har nogle specifikke videnskabelige krav, som undersøgelsen skal opfylde. I den sammenhæng er validitet et centralt begreb. Fokusgruppemetodens validitet handler om at måle på det, man rent

faktisk ønsker at måle på. Med valget af fokusgruppemetoden er dennes styrker og svagheder blevet diskuteret og metoden er vurderet egnet i forhold til at løse denne opgave.

Validiteten og autenciteten er i disse interview bl.a. sikret ved, at moderator har spurgt ind til, hvad respondenterne siger under interviewet – altså en direkte validering i situationen. Samtidig er validiteten af interviewene søgt sikret ved, at der er to fortolkere, der har bidraget til at analysere interviewene og dermed søger at nå frem til så autentiske resultater som muligt. Respondenternes udsagn er også vurderet i relation til eksisterende viden. Dertil er validiteten sikret ved at overholde de gængse metodekrav for kvalitativ research. Som det bliver nævnt i Del I, er validiteten af interviewene lidt differentieret og afhængig af temaerne. Som det også fremgår af rapporten havde forældrene fx vanskeligt ved at vurdere skolebygningernes egnethed i relation til at skabe gode rammer for undervisningsdifferentiering.

Der stilles ofte krav om, at undersøgelser skal belyse en problemstilling så objektivt som muligt. Men fokusgruppemetoden er hverken objektiv eller subjektiv, men derimod intersubjektivt orienteret. Der eksisterer altså ikke en entydig objektiv sandhed. Bl.a. fordi analysens resultater er afhængig af analytikerens erfaring og indsigt, som fortolker af kvalitative data.

I denne type fokusgruppeundersøgelser er reliabilitetskravet – at andre analytikere skal kunne reproducere data ved anvendelse af samme metode – umiddelbart vanskeligt at opfylde. Det hænger sammen med, at interviewsituationen er unik og situationelt betinget – interviewet kan så at sige ikke gentages med samme resultat. Reliabilitetskravet i denne undersøgelse er søgt opfyldt ved at beskrive de omstændigheder, hvorunder rekrutterings- dataindsamlings- og analysefasen er foregået samt ved kort at beskrive interviewsituationen. Hvis andre analytikere anvender samme fremgangsmåde burde de ideelt set nå frem til de samme resultater. I forbindelse med tolkningen af de fire interview bidrager videooptagelserne til, at andre analytikere kan tolke på det samme materiale. Reliabilitetskravet er således opfyldt i denne undersøgelse.

I modsætning til kvantitative metoder er det sværere at generalisere fra det specifikke til det generelle ved anvendelse af fokusgrupper. Når man vil generalisere fokusgrupperesultaterne forudsætter det derfor først og fremmest, at metoden er anvendt på problemstillinger, der er egnede til denne metode. Derefter skal udvælgelsen af respondenterne være gennemtænkt efter gældende principper, og det skal være erfarne analytikere, der gennemfører undersøgelsen og tolker data efter alment accepterede retningslinier. Endelig er det hensigtsmæssigt, at der er afholdt to fokusgrupper på samme målgruppe med ens karakteristika. Men det skal præciseres, at fokusgruppemetoden ikke skaber generaliserbar viden – i kvantitativ forstand – selvom metoden kan bidrage til at få almene sammenhænge frem. Derfor vurderes fokusgrupperesultater også ofte i sammenhæng med andre og gerne kvantitative data, hvilket kan bidrage til at vurdere deres almengyldighed. I forbindelse med den samlede undersøgelse som Danmarks Evalueringsinstitut gennemfører om undervisningsdifferentiering, er det derfor også vigtigt at påpege, at der indgår en række andre datakilder end fokusgrupperne.

Tolkning af data

De fire fokusgruppeinterview er blevet gennemset på video for at opfange alle de nuancer og synspunkter, som kommer til udtryk under de ca. to timer lange interview. De enkelte synspunkter, der bliver præsenteret, er registreret i en matrice, som hjælper til at vurdere væsentligheden, hyppigheden og styrken af dem. Materialet er samtidig blevet metalæst, dels i forhold til de udtrykte synspunkter, dels i forhold til temaerne i interviewet. På den måde har tolkningsprocessen haft et systematisk afsæt. Den egentlige tolkning og dybere forståelse af respondenternes udsagn er primært foregået på et common-sense-niveau, hvor data også bliver vurderet i forhold til en almen forståelsesramme. Respondenternes prioriteringer og holdninger er derfor blevet analyseret i forhold til hinanden – både på tværs af skolerne, men også på tværs af deres barns klassetrin – samt med udgangspunkt i almen viden. På den måde har de fire interview gennemløbet en systematisk analyseproces, før de formidles i denne rapport.